

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, SREDA, 26. IX. 1951

ŠTEV. 67 (630)

V prihodnji številki nov roman

Dr. Jakob Sket:

MIKLOVA ZALA

Koroški Slovenci pri zveznem prezidentu

Med svojim dvodnevним bivanjem na Koroškem je zvezni prezident dr. h. c. Theodor Körner v ponedeljek, dne 24. septembra sprejel v prostorih hotela Carinthia v Celovcu delegacijo koroških Slovencev.

Z ozirom na to, da je potrebno opozoriti najvišjega državnega predstavnika na nepopoljni narodnostni položaj koroških Slovencev in da pridejo težnje slovenskega prebivalstva ob tej priliki do čim bolj strnjene izraza, sta se Demokratična fronta delovnega ljudstva in Krščanska ljudska stranka sporazumeli, da

v skupni delegaciji pozdravita zveznega prezidenta in mu predložita najbolj pereče zahteve koroških Slovencev.

V delegaciji so Demokratično fronto zastopali dr. Franc Petek, dr. Mirt Zwitter in Janko Ogris, Narodni svet koroških Slovencev oziroma Krščansko ljudsko stranko pa prof. dr. Joško Tischler, dipl. trg. Janko Urank in Franc Mertel. Sporazumno je v imenu delegacije povzel besedo dr. Petek, ki je iznesel in predal g. zveznemu prezidentu kratko spomenico naslednje vsebine:

Gospod zvezni prezident!

V imenu koroških Slovencev in njihovih organizacij Vas pozdravljamo v naši deželi, v kateri živita že nad tisoč let dva naroda drug poleg drugega.

Naše prebivalstvo bi želelo, da Vam med Vašo vožnjo v vseh krajih južnega predele dežele predloži svoje težnje. Z ozirom na preobremenitev gospoda zveznega prezidenta in vsled izkušenj, da žal na Koroškem nestrpni elementi prav take priložnosti zlorabijo za napade in nacionalno ščuvanje, smo se odločili, da pozdravimo gospoda zveznega prezidenta samo v Celovcu.

Ob tej priložnosti si dovoljujemo, da Vas, velespoštovani gospod zvezni prezident, opozorimo na dane razmere v deželi, ki nasprotujejo enakopravnosti vseh državljanov, kakor je zasidrana v mednarodnih pogodbah in v avstrijski zvezni ustavi.

Čeprav se mnogokrat poudarja spoštovanje zajamčenih pravic naše narodnostne skupine, so ostale naše upravičene zahteve po ustanovitvi slovenske gimnazije, po odgovarjajoči ustanovi za vzgojo učiteljev na dvojezičnih šolah ter po kmetijski šoli do danes neizpolnjene. Neodgovorni krogi so v zadnjem času

na delu, da bi preprečili celo z zakonom zasidrani malenkostni pouk slovenskega jezika na dvojezičnih šolah.

Nadalje opozarjamo, da slovenščine, čeprav je drugi deželni jezik, nikjer v javni upravi ne upoštevajo. Prav tako niso Slovenci primerno zastopani v javnih uradih.

Nadaljnja težka krivica je trajno očitno zapostavljanje pretežno po Slovincih naseljenega južnega dela dežele pri gospodarskih ukrepih in podporah. Posledica tega je, da predvsem naše kmečko prebivalstvo, ki sestoji večji del iz malih kmetov, ne more dohajati gospodarskega razvoja.

Smatramo za svojo dolžnost, da gospoda zveznega prezidenta izrecno opozorimo na vse te nepovoljne razmere, ker vemo, da bodo drugi poskušali prikazati te razmere gospodu zveznemu prezidentu v nasprotni luči.

Gospod zvezni prezident! Mi zahtevamo samo enakopravnost in spoštovanje naše narodne samobitnosti. Uresničitev teh načel bo ustvarila in pospeševala mirno sožitje obeh narodov v deželi.

V tem smislu pozdravljamo Slovenci najvišjega predstavnika države v naši domovini.

Za

Krščansko ljudsko stranko
dr. J. Tischler l. r.
predsednik

Za

Demokratično fronto delovnega ljudstva
dr. F. Petek l. r.
predsednik

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

Pridite na KONCERTE

ki jih priredi

AKADEMSKI PEVSKI ZBOR
IZ LJUBLJANE

v soboto, dne 29. septembra 1951, ob 20.00 uri
v „Gösser-Bierhaus“ v Beljaku
v nedeljo, dne 30. septembra 1951, ob 14.00 uri
pri „Prangarju“ na Brnci
v nedeljo, dne 30. septembra 1951, ob 20.00 uri
pri „Marici“ v Logi vesi

100 članski pevski zbor nam bo zapel v bogatem programu slovenske narodne in umetne pesmi.

Vsi ljubitelji slovenske pesmi prisrčno vabljeni!

ODBOR

Po prevzemu spomenice se je zvezni prezident oprostil, da ne more takoj odgovoriti, in je predal besedo deželnemu glavarju, ki da je o stvari poučen. Deželni glavar je govoril o dvojezičnih šolah, nato pa je dr. Tischler poudaril, da so težave vsega vprašanja le v tem, da ni nobenega pristojnega mesta, marveč se zvezna vlada izgovarja na deželno vlado, le-ta pa pravi, da je za manjšinska vprašanja pristojna zvezna vlada. Zvezni prezident se je zanimal, če ne obstoja kakšna komisija, ki bi se bavila s temi vprašanji, na kar mu je deželni glavar odgovoril, da bi kaj takšnega sedanjí deželni zbor ne hotel sprejeti.

Zvezni prezident je opozoril na napade proti deželnemu glavarju, ker da je Slovincem preveč dal, s slovenske strani pa je bilo ugotovljeno, da ga Slovenci upravičeno grajamo, ker nam nič ne da. Kakor izgleda, je nato dejal zvezni prezident, je deželni glavar našel pravo pot, ker je mogoča le mirna rešitev, drugače pride do ekstremov, kakor smo jih že doživeli. Dr. Petek je opozoril na nasilno reševanje po letu 1941, na kar je deželni glavar izjavil, da ne gre, da bi deželno vlado dejali odgovorno za to, kar se je dogajalo v tistih letih. Trudimo se, je poudaril, da bi našli zadovoljivo rešitev za oba dela, upoštevati pa moramo sedanje razmere.

Ko se je zvezni prezident zanimal za število slovenske narodne skupine, so mu s slovenske strani odgovorili, da se manjšinska vprašanja ne dajo reševati na podlagi števil, marveč je na strani večinskega naroda potrebna visoka politična morala, potrebno je, da se večinski narod ne zaveđa le svojega števila, marveč tudi svojih dolžnosti do drugega naroda. Dr. Mirt Zwitter je izjavil, da seveda tudi koroški Slovenci stremimo za mirnim sožitjem, odločno pa moramo zavrniti trditve, da so naše zahteve po slovenski gimnaziji in kmetijski šoli narodni šovinizem. Naše zahteve so le take, kot so jih kolonialnim narodom že izpolnili.

V današnjem času, je dejal zvezni prezident ob koncu, morajo narodi najti skupno pot in stremeti za mirnim sodelovanjem. S slovenske strani pa so zaključili razgovor z zagotovilo, da pri nas ne bo manjkalo dobre volje, da pa morajo doprinesiti svoj delež tudi avstrijske oblasti.

Zvezni prezident obiskal Koroško

Preteklo nedeljo je prispel zvezni prezident dr. h. c. Körner na svoj prvi uradni obisk na Koroškem. Na postaji so ga pozdravili zastopniki koroške deželne vlade, nato pa je bil slavnostni sprejem v deželnem dvoru, kjer so bili navzoči zastopniki koroškega političnega, kulturnega, gospodarskega in vsega ostalega javnega življenja, kakor tudi zastopniki britanskih zasedbenih čet in drugi inozemski zastopniki.

Najprej je pozdravil visokega gosta prezident koroškega deželnega zbora Sereňigg, za katerim je spregovoril deželni glavar Wedenig. Slavnostni govor pa je imel zvezni prezident, ki je prišel tudi na vprašanja slovenske narodne skupine. Dejal je med drugim, da se je v povojnih letih pokazalo, da je Koroška in z njo Avstrija odločena, da sveto spoštuje določila prostovoljno prevzete manjšinske zaščite, da jamči avstrijska ustava kulturno, socialno in politično enakopravnost tudi državljanom druge narodnosti.

Nikakor ne bi bilo umestno dvomiti v iskrenost besed g. zveznega prezidenta, vendar pa se je težko ubraniti vtisa, da so mu merodajni činitelji v deželi skušali prikriti koroško stvarnost v kolikor se tiče našega ljudstva, ker je ta stvarnost le v preveč očitnem nasprotju s

Izvršni odbor DFDL je zasedal

Celovec, 21. 9. 51. — Na današnji seji je Izvršni odbor Demokratične fronte delovnega ljudstva odobril poročilo sekretariata o prizadevanju za enotnost koroških Slovencev ter mu v zvezi z volitvami v koroško kmetijsko zbornico dal točne smernice in dol. na navodila.

Izvršni odbor Demokratične fronte delovnega ljudstva je sklenil, da bo delegacija koroških Slovencev pozdravila zveznega prezidenta ob njegovem obisku v Celovcu ter ga ob tej priložnosti opozorila na neenakopravni položaj slovenskega ljudstva na Koroškem na vseh področjih narodnega življenja.

Iz sekretariata DFDL.

Artukovič spet izpuščen

Iz Los Angelesa poročajo, da je bil vojni zločinec Andrija Artukovič, čigar izročitev zahteva jugoslovanska vlada, izpuščen iz preiskovalnega zapora proti kavciji 50.000 dolarjev, ki jih je položil njegov branilec O'Konar.

V eni izmed zadnjih številčk smo poročali, da je ameriško sodišče šele pred dobrimi 14 dnevi zavrnilo zahtevo po izpustitvi. Torej je v komaj dveh tednih spremenilo svoje mnenje in kljub odločni zahtevi jugoslovanskih narodov izpustilo Artukoviča na svobodo.

OZN varčuje

Ekonomsko-socialni svet OZN je sklenil, da bo zaradi varčevanja zmanjšal število svojih pomožnih organov. Tako bodo nekatere komisije imele zasedanje samo enkrat v dveh letih, komisiji za gospodarski razvoj in zaposlitev, kakor tudi podkomisija za preprečevanje diskriminacije in zaščito manjšin pa bodo ustavile svoje delo do konca leta 1954.

Kot enega izmed razlogov za izdajo teh ukrepov navajajo, da so se nekatere komisije spremenile v torišče neuhitnih preprirov med predstavniki vzhodnoevropskih in zapadnih držav, ki ovirajo sleherno koristno delo.

London. — Anglo-iranska petrolejska družba je kupila od Romunije 200.000 ton tekočega goriva za pogon svojih ladij v sredozemskih vodah in plačala zanj milijon funtov šterlingov, t. j. več kot polovico vrednosti celotnega romunskega izvoza v Veliko Britanijo l. 1950.

citirano manjšinsko karto in z določili avstrijske ustave.

V teku svojega bivanja na Koroškem je zvezni prezident obiskal vrsto krajev in ustanov, med drugim tudi Podklošter, kjer si je tamkajšnji socialistični župan dovolil čudno izjavo. Zveznega prezidenta je prosil, da bi odpravili dvojezični pouk, kar da „zahteva tudi vindišarsko prebivalstvo“ in bi namesto slovenščine uvedli na šoli pouk italijanščine. Ko je zvezni prezident podvomil, da bi celotno prebivalstvo želelo samo nemško šolo, je župan odgovoril, da lahko ob vsaki uri izvedejo plebiscit. Očitno podklošterski župan ne ve, da se dajo v naših razmerah plebisciti zlorabljati v vsemogoče namene in bi bilo zanimivo vedeti, če je prepričan, da je bil n. pr. Hitlerjev plebiscit 10. aprila 1938 resničen izraz ljudske volje.

V iste namene so izrabili obisk zveznega prezidenta tudi v Veikovcu, kjer je delegacija tako imenovanega združenja staršev zahtevala odpravo „vsiljenega“ dvojezičnega pouka. Na kar smo opozorili že v zadnji številki, se je uresničilo: nepopoljšljivi nestrpnosti so tudi to priložnost izrabili za gonjo proti malenkostne-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ob popisovanju volilnih upravičencev za volitve v Kmetijsko zbornico

V minulih dneh so po občinah pričeli s popisovanjem volilnih upravičencev za volitve v Občni zbor Kmetijske zbornice, v odbore Okrajnih kmetijskih zbornic in v Krajevne kmetijske odbore.

Za lažje razumevanje tozadevnih določil zakona o Kmetijski zbornici (§48) in volilnega reda k volitvam v Kmetijsko zbornico (§18) dajemo naslednja pojasnila:

Kdo ima volilno pravico?

Kot naravne (fizične) osebe imajo volilno pravico:

1. Vsi lastniki in uživalci polj in travnikov na Koroškem v površini enega hektarja in več (brez gozda), ki jih sami in na svoj račun obdelujejo in izkoriščajo.

Če n. pr. lastnik kmetije na tej ne gospodari sam in na svoj račun, temveč ima kmetijo dano v najem, potem nima volilne pravice in preide volilna pravica na najemnika.

Uživalec (Nutzniesser) je tisti, ki obdeluje in izkorišča kmetijo sam in na svoj račun, brez da bi bil lastnik ali najemnik, pač pa gospodari na kmetiji, brez da bi mu bilo treba polagati računov o svojem gospodarjenju sodnji ali varuhu ter plačevati v korist pravnega lastnika. Najbolj pogosti so taki primeri tam, kjer je lastnik kmetije umrl in v oporoki določil svojo ženo ali koga drugega, da gospodari in upravlja kmetijo, dokler njegov otrok, ki mu je kmetijo zapisal, ne postane polnoleten oz. doseže starost, katero je določil v oporoki. V primeru pa, da mora uživalec o svojem gospodarjenju polagati račune in plačevati v korist pravnega lastnika, uživalec nima volilne pravice v Kmetijsko zbornico.

Va uživalec se smatrajo tudi posestniki cerkvenih nadarbin, ki služijo za dohodek nadarbeniku (župniku).

2. Vsi lastniki in uživalci gozdov na Koroškem, v površini desetih hektarjev in več, ki jih sami in na svoj račun oskrbujejo in izkoriščajo.

Smiselno velja tudi za te zgornja razlaga.

3. Vsi najemniki (pod 1. navedenih) kmetijskih in (pod 2. navedenih) gozdnih zemljišč, ki na teh glavnopoklicno in na svoj račun gospodarijo.

Za priznanje volilne pravice ni samo mero-dajno, da so osebe, ki pridejo v poštev, najemniki vsaj en hektar obsegajočega polja ali travnika oz. vsaj 10 ha obsegajočega gozda, oni morajo ta zemljišča glavnopoklicno (hauptberuflich) na svoj račun obdelovati in na njih gospodariti. Če na zemljiščih kmetujejo samo stransko poklicno, potem nimajo volilne pravice. Obrtniki ali pa delavci in namočenci, ki so glavnopoklicno drugod zaposleni, nimajo volilne pravice, pa čeprav bi imeli tem določilom odgovarjajočo površino zemljišča v najemu.

4. Lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč različnega obsega, če ležijo zemljišča na Koroškem in če se iz kmetijskega ali gozdnega gospodarstva svojih obratov več kot na polovico preživljajo.

Za razumeti so lastniki kmetijskih zemljišč, ki merijo manj kot en hektar, oz. gozdnih zemljišč, ki merijo manj kot 10 hektarjev, če na takem zemljišču sami gospodarijo in se iz tega več kot na polovico preživljajo. Pri lastnikih takih zemljišč ni potrebno, da bi bilo kmetijstvo ali gozdarstvo njihov glavni poklic. Kot lastnike je v tem primeru treba razumeti drevničarje, vrtnarje, sadjarje in podobne samostojne poklice. Če se nekdo bavi s takim poklicom na najeti zemlji, nima volilne pravice.

5. Osebe, ki niso ne lastniki, ne najemniki in ne uživalci kmetijskih in gozdnih zemljišč v pod točkami 1. in 2. navedenem obsegu, ki pa se na Koroškem in na svoj račun bavijo s kmetijskim poklicom.

To so kokošjereji, čebelarji, predelovalci mleka in podobni kmetijski poklici, za katerih samostojno izvajanje ni potrebno posedovanje kmetijskega ali gozdnega zemljišča.

6. Osebe, ki so bile vsaj pet let lastniki, uživalci ali najemniki vsaj en hektar velikih kmetijskih zemljišč ali vsaj 10 hektarjev velikih gozdnih zemljišč in so tam delale in gospodarile (najemniki glavnopoklicno!) na svoj račun ter se pozneje niso oprijele drugega poklica kot glavnega, kakor pa kmetijskega.

Z drugimi besedami povedano imajo volilno

pravico vsi kmetijski užitkarji (Auszügler). V primeru, da še živita nekdanja solastnika (mož in žena) kot užitkarja, imata volilno pravico oba.

7. Volilno pravico pa imajo tudi vsi vodilni nastavljenici kmetijskih in gozdarskih veleobratov, če so upravičeni sami voditi obrate in jih zastopati na zunaj.

Kot take je razumeti upravnike, gozdarje, nadgozdarje, gozdne direktorje, direktorje kmetijskih veleposestev itd. Odločilno za njihovo volilno upravičenost je, da v obratu z več nastavljenici more eden dokazati, da mu je v resnici poverjeno vodstvo obrata. Nastavljenici malih in srednjih obratov nimajo volilne pravice.

Vsi navedeni imajo ne glede na državljanstvo volilno pravico, če:

- imajo v eni izmed koroških občin svoje stalno bivališče,
- če so 1. januarja 1951 izpolnili 20. leto starosti,
- če jim ni odvzeta volilna pravica k volitvam v Koroški deželni zbor (državljanstvo za volilno pravico ni potrebno!)

Volilno pravico pa imajo nadalje vse pravne (juridične) osebe, ki so na Koroškem.

1. Lastniki in uživalci kmetijskih zemljišč, ki imajo vsaj en ha obsega, in gozdnih zemljišč, ki imajo vsaj 10 ha obsega, če na teh zemljiščih sami in na svoj račun gospodarijo.

Tako ima volilno pravico n. pr. zadruga, društvo, občina, cerkev, agrarne skupnosti,

vaške skupnosti, če te zemljišča niso dale drugi osebi v najem ali izkoriščanje.

2. Najemniki prej navedenih zemljišč, če jim dajejo ta zemljišča glavni dohodek in če tam gospodarijo na svoj račun.

Taki primeri bodo zelo redki.

3. Volilno pravico pa imajo tudi juridične osebe, ki, čeprav niso ne lastniki, uživalci ali najemniki pod točko 1. navedenih zemljišč, na Koroškem vršijo kmetijsko ali gozdarsko dejavnost na svoj račun in če je ta dejavnost njihov glavni dohodek n. pr. kokošjereja, čebelarstvo itd.

Pogoji so enaki, kakor pod točko 5 za naravne (fizične) osebe.

Volilna pravica je osebna pravica, to se pravi, da volilni upravičenec ni posestnik, temveč oseba kot posestnik. Juridične osebe volijo po svojih zastopnikih, kakor to določa zakon oz. njihova pravila. Pri več lastnikih, uživalcih ali najemnikih enega zemljišča ima volilno pravico samo ena oseba. Če ni že po zakonu poklican, da zasta ostale, potem more volilno pravico samo izvajati, če ga je večina solastnikov (po višini deležev) zato pooblastila.

Žena, ki je moževa solastnica kmetijskega ali gozdnega zemljišča oz. mož, ki je solastnik ženiniga posestva ima vendar z drugim zakoncem vred volilno pravico, kar pomeni, da imata v primeru solastništva v zakonu volilno pravico oba zakonca.

Volilni upravičenec se mora pustiti sam vpisati v volilni imenik

Kakor že v uvodu povedano, popisujejo po občinah sedaj volilne upravičence in mora vsak volilni upravičenec izpolniti popisno polo (Wähleranlageblatt), ki jo dobi poslano od občine oz. jo lahko sam izpolni na občini. V primeru, da nekdo ni dobil potrebne popisne pole, ima pa volilno pravico v Kmetijsko zbornico, naj gre čimprej na občinski urad in naj izpolni zase potrebni formular. Drugače ne bo v volilnem seznamu in ne bo imel volilne pravice.

Kdor bi popisne pole sam zaradi bolezni ne mogel izpolniti, naj jo za njega izpolni oseba, ki uživa njegovo zaupanje. Volilni upravičenci, ki se za časa popisovanja nahajajo v občini samo začasno in imajo svoje stalno bivališče v drugi občini, naj popisnih pol ne izpolnjujejo, temveč naj jih v občini svojega stalnega bivališča izpolnijo takoj, čim pridejo nazaj. Bolniki v bolnicah naj si jih pravočasno oskrbijo ter jih ravno tako pravočasno pošljejo izpolnjene na občinski urad svojega stalnega bivališča.

Od več solastnikov, sonajemnikov ali souživalcev naj samo eden (njihov pravni ali pooblaščen zastopnik) izpolni popisno polo, vendar s pripombo, da gre za solastnino itd. V polo pa je treba tudi navesti velikost deleža vsakega solastnika.

Zakonca (mož in žena) kot solastnika morata vsak zase izpolniti po eno polo.

Najpozneje do 16. oktobra mora imeti vsa-

ka občina volilni imenik zaključen in mora tega staviti skozi 10 dni v javni upogled.

Kje je v dvomljivih primerih stalno bivališče

Kot pojem „stalno bivališče na Koroškem“ je razumeti občino, kjer se je nekdo nastanil z namenom, da bo tam stalno ostal. Ker se bo volilo v tri ustanove — to je v Občni zbor Kmetijske zbornice, v odbore Okrajnih kmetijskih zbornic in v Krajevne kmetijske odbore — naenkrat in ker ima vsak volilni upravičenec samo en glas, je vpis v volilni imenik mogoč samo v občini stalnega bivališča. To velja tudi za primer, da ima nekdo v več občinah svojo kmetijsko oz. gozdarsko posest. Ker ima samo oseba volilno pravico, more vsak volilni upravičenec biti na vsej Koroški samo enkrat vpisan v volilni imenik. V dvomljivih primerih velja za stalno bivališče kraj, kjer je volilni upravičenec prebival 14. septembra t. l.

Pri juridičnih osebah je stalno bivališče njihov zakoniti sedež oz. sedež po pravilih, ne oziraje se na to, da ležijo njegova zemljišča tudi po drugih občinah. Zato naj juridične osebe izpolnijo samo eno popisno polo in sicer v tisti občini, kjer imajo svoj zakoniti sedež ali sedež po pravilih.

Juridične osebe (n. pr. cerkvene bratovščine), ki nimajo svojega sedeža na Koroškem, nimajo volilne pravice v Kmetijsko zbornico.

25. oktobra volitve v Angliji

Z odločitvijo predsednika britanske vlade Attleeya, ki je sporočil, da bodo splošne volitve v britanski parlament 25. oktobra t. l., se je končalo večtedensko uganjanje o tem vprašanju. V govoru, v katerem je objavil razpis novih parlamentarnih volitev, je Attlee dejal, da je vlada v zadnjih 18 mesecih opravljala državne zadeve s slabo večino v spodnji zbornici. Prišel je čas, da zahtevamo od volivcev, naj obnovijo zaupanje vladi, je dejal, treba je dati vladi tako parlamentarno podporo, da bo lahko reševala zelo važna notranja in zunanja vprašanja, ki jo čakajo.

Najbolj zanimivo v zvezi z novimi volitvami v Angliji je nedvomno vprašanje, zakaj se je Attlee odločil za razpis novih volitev, ko pa je bil sedanji parlament šele pred poldrugim letom izvoljen za dobo 5 let. Očitno je treba vzroke v prvi vrsti iskati v neznatni večini, s katero je laburistična stranka doslej razpolagala v parlamentu. Prav tako pa so bile

merodajne tudi druge notranje in zunanje težkoče sedanjega laburističnega režima.

Vsekakor pa je nenadni razpis volitev povzročil veliko presenečenje na vsem svetu. V političnih krogih se vprašujejo, kako bodo volitve vplivale na zasedanje Severnokorejskega pakta, ki naj bi bilo oktobra v Rimu, in na zasedanje Evropskega sveta, ki bo istega meseca v Parizu. Različne komentarje o odločitvi Attleeya objavlja tudi tisk, tako svetovni kot angleški.

Francosko-avstrijsko društvo

v Celovcu je spet pričelo s svojim delom. S ponedeljkom, 5. oktobra se začnejo jezikovni tečaji, za katere so vpisovanja vsaki torek in petek od 17. do 21 ure v celovškem „Künstlerhaus“ pri tajnici društva gospej Weber. V sekretariatu so brezplačno na razpolago tudi knjige iz francoske knjižnice ter pariški listi.

Deklaracija držav Atlantskega pakta

Konferenca Severnoatlantskega pakta v Ottawi, ki se je začela 15. t.m., je bila končana pretekli teden in so objavili poročilo, v katerem poudarjajo, da je bil dosežen sporazum o naslednjih petih glavnih vprašanih programa za zgraditev oborožitve in obrambe zapadnih držav: 1. Sprejem Grčije in Turčije v Atlantski pakt, 2. Zgraditev obrambnih sil, ki bodo razpolagale z zadostno silo, in vzdrževanje zdravega in trdnega gospodarstva, da bi se zdržali napori oboroževanja, 3. Ustanovitev začasnega odbora, ki bo proučeval materialne vire Severnoatlantskega pakta, 4. Finansiranje gradenj letališč, komunikacij in drugih naprav, namenjenih podpori severnoatlantskih sil v vsej zapadni Evropi. 5. Potreba, da se vrše pogosti in rednejši sestanki.

Deklaracija 12 članic Atlantskega pakta poudarja, da se zapadne države ne bodo pustile odvrti od zgraditve defenzivne moči s praznimi besedami o miru in meglenimi mirovnimi ponudbami. Poskus razdvajanja narodov severnoatlantske skupnosti bo doživel neuspehe, kajti sile Atlantskega pakta zadoščajo za zaščito svobode in neodvisnosti vseh držav članic.

Deklaracija nadalje poudarja, da bodo odstranjene vse zapreke, ki zavirajo sodelovanje med državami Atlantskega pakta na temelju enotnosti.

Pol milijona stavkajočih v Italiji

Pretekli teden je prišlo v Italiji do ene izmed največjih stavk državnih uslužbencev, ki zahtevajo povišanje plač. Stavka je trajala 24 ur in je sodelovalo več kot pol milijona uslužbencev.

To je bila tretja enodnevna stavka državnih uslužbencev v zadnjih 4 mesecih. Pri stavki so sodelovale vse tri sindikalne organizacije. Uslužbenci zunanega in notranjega ministristva niso stavkali.

Medtem ko sindikalni funkcionarji izjavljajo, da je pri stavki sodelovala velika večina uslužbencev, poročajo tuje agencije, da je bila stavka le delna. Stavka ni ogrozila brzojavne službe, vendar je skoro popolnoma paralizirala železniški promet, ki je funkcioniral samo s 3 %.

Po poročilih iz notranosti države so promet med Milanom in Turinom vzdrževali avtobusi, ker so vlaki popolnoma prenehali voziti. Uradi socialnega zavarovanja in podjetja za javno čiščenje so bili zaradi stavke popolnoma omrtvičeni.

Policija je že zjutraj zasedla rimsko železniško postjo, ki je bila zaradi stavke popolnoma prazna.

Nehru je postavil izvršni odbor kongresne stranke

Indijski ministrski predsednik in zunanji minister Nehru je kot predsednik indijske kongresne stranke javil ustanovitev novega izvršnega odbora stranke. V njem je tudi Nehrujev predhodnik na predsedstvu stranke, Tandon. Vsi drugi člani novega izvršnega odbora so v veliki večini Nehrujevi somišljeniki.

Pravijo, da je Tandon sprejel svoje mesto v novem odboru predvsem zato, da bo v njem lahko govoril kot predstavnik desnega krila te največje indijske stranke. Kot znano bo v Indiji prišlo v kratkem do volitev.

Bern. — Da bi preprečili plazove v Švici, so pričeli z velikimi pogozdovalnimi deli, ki bodo trajali 10 do 30 let. Letos pozimi so imeli zaradi plazov 92 smrtnih žrtev, pobilo je 530 glav živine, porušenih ali poškodovanih je bilo 1.000 poslopj, uničene 2.693 ha plodne zemlje, poškodovanih pa 755 ha gozdov. Škodó 12.03 milijonov frankov so krili s prostovoljnimi prispevki.

Zvezni prezident obiskal Koroško

(Nadaljevanje s 1. strani)

mu upoštevanju slovenskega jezika na dvojezičnih šolah.

Tudi v Velikovcu je imel zvezni prezident kratek nagovor, v katerem je poslušalcem predvsem priporočal, naj uporabljajo pamet, kar je vidno ohladilo razgrete možgane navzočim šovinistom, ki so hoteli tudi prezidentov obisk na Koroškem zlorabiti v ponoven poskus vnašanja razprtije med prebivalstvo ozemlja, kjer si želita dva naroda miru in medsebojnega razumevanja na podlagi enakih dolžnosti in — enakih pravic.

KOLEDAR

Sreda, 26. september: Justina

Četrtek, 27. september: Kozma in Damijan

Petek, 28. september: Venčeslav

SPOMINSKI DNEVI

26. 9. 1941. — Veliko posvetovanje voditeljev partizanskih odredov na Stolichah.
27. 9. 1825 — Otvoritev prve železniške proge v Angliji — 1849 Rojen v Rjaznu fiziolog Ivan Pavlov.
28. 9. 1762 — Rojen v Bistrici v Rožu ljudski pesnik-ikalec Mihael Andreaš — 1831 Rojen v Spodnjih Retjah pri Velikih Laščah pesnik in pisatelj France Levstik — 1864 Ustanovljena v Londonu prva internacionala.

OTOK

Poletna sezona je minula, sedaj se pa počasi pripravljamo na zimsko spanje. Predno bomo čisto zaspali, vam hočemo sporočiti še par novic iz našega lepega Otoka.

Kakor rečeno, z letoviščarji smo bili v splošnem še kar zadovoljni, saj je bilo tudi vreme v avgustu in septembru zelo ugodno. V Ribnici so večje hotele imeli zasedene skozi celo poletje Italijani in izgleda, da so se kar dobro počutili.

Višek letošnje sezone je bila velika prirediteljev dne 8. in 9. septembra, ko smo na Otoku praznovali običajno letno žegnanje. Ob tej priložnosti se je na Otoku zbralo okrog 8.000 ljudi od blizu in daleč, celo iz inozemstva jih je prišlo precejšnje število, da si ogledajo biser Koroške.

Prirediteljev se je začela 8. popoldne, ko je prispejo 400 gostov z avtobusi z Dunaja, iz Linza in Graza, zvečer je bil Koroški večer, kateri je bil prenešen po radiju.

V nedeljo, 9. se je sejem že začel na vse zgodaj in je trajal cel dan in celo noč, popoldne so volili najlepše dekle Vrbskega jezera in je prvo nagrado dobila neka gospodična Strukl iz okolice Vrbe. Zvečer so uprizorili umetni ogenj (Feuerwerk), ki je zelo lepo uspelo.

Pa tudi za olepšavo zunanosti občine hočemo prispevati, začeli smo meseca avgusta graditi novo občinsko hišo. Vsi prizadeti so se zelo zalegli in v teku treh tednov so spravili res veliko stavbo pod streho, pri čemur velja posebno priznanje zidarjem in tesarjem, ki so se zelo potrudili.

Nadalje moramo še sporočiti, da se je pri delu na nekem gradbišču v Celovcu ponesrečil Jesenko Karl iz Zgornje Sekire, pri delu je spodrsnil in ko se je hotel ujeti, je z roko prišel v stroj za mešanje betona in mu je na desni roki zmečkalo mezinico, tako da so mu ga morali odstraniti.

Kmetov sicer v naši občini ni veliko in kar jih je, so samo mali kmetje. Kar se tiče letine, je bila srednja, žito pa slabo kakor povsod.

Če bo spet kaj novega, pa se bomo še oglašali.

ZAHOMC

V osrčju Ziljske doline je lepa vasica Zahome s tlakovano cesto, ki je ponos vaščanov. Cesto smo si zgradili z lastnimi sredstvi, brez pomoči oblasti, ki za nas kakor za druge slovenske kraje nima sredstev za take namene. Toda „vindišarsko gnezdo“ je pokazalo, kaj zmore domača skupnost in z zavidevanjem lahko korakajo po tlaku v Zahomcu. Posebna hvala za lepo zunanost naše vasi gre tudi našim dekletom, ki tako skrbno negujejo naše nageljne ter prispevajo s tem k lepoti naše vasi.

Z veseljem prebiramo novice „Po naši zemlji“. Saj preko našega lista toliko zveemo o težkočah in veselih dogodkih v naših vaseh. Zato vam hočemo tudi mi po daljšem molku nekaj napisati.

V gospodarstvu imamo težave kakor tudi drugod. Naš kmet naj gara od jutra do pozne noči — zastoj — brez pravih dohodkov. Edino še gozd nam daje sredstva za prepotrebna popravila na kmetijah. Skoraj vsi kmetje smo si namreč modernizirali hleve, da si tako zaradi pomanjkanja delovne sile olajšamo delo. Nekaj pa nam pripravljata menda tudi visoka oblast, namreč projekt — izsuševanje močvirnatih travnikov, ki zavzemajo veliko površino produktivne zemlje. Torej pozdravljanja vredna zadeva. Ob priliki obiska visokega gosta gospoda Hendrika, zastopnika ZDA za ERP-pomoč Avstriji na Koroškem so ga pripeljali tudi na Ziljsko Bistrico, kjer se je seznanil z velikim projektom. G. Hendriko je poudaril, da cela zadeva leži v rokah avstrijskih oblasti. Čakajmo, mogoče bodo merodajni krogi res enkrat sprevideli, da spada denar za pomoč našim kmetom, ampak ne v žepu gospodarstva in veleposelstvenih krogov. Naši kmetje bi dobili s tem orno zemljo na ravnini, kjer je mogoča tudi obdelava s stroji.

Bomo videli, če je bila cela stvar le priprava za kmečko-zborniške volitve ali pa so res enkrat govorili resnico. Gospodu Hendriku so pokazali tudi naš starodavni ziljski Visoki rej, ki je dediščina našega kmečkega ljudstva. G. Hendrik je seveda hitro opazil, da je besedilo veličastne obredne pesmi slovensko, kljub temu, da bi drugi šovinisti to radi zamolčali. Zamolčali in prepili bi to radi člani bistriške Dorfgemeinschaft, ki so visokega gosta seveda pozdravili z nemškimi pesmimi. Ni čuda, saj so vendar plačani za svoje delo. Dobijo za izlete in pijančevanje visoke vsote denarja, ki je last delovnega človeka. Toda ljudstvo vidi in budno zasleduje njihovo delo ter ne naseda več njihovim vabilom, ki jih delajo pod krinko krščanstva in vzgoje ljudstva, kajti takšni ljudje, ki so polni napu-

ha in so celo pozabili, da jih je rodila slovenska mati, nimajo vpliva med nami.

V Zahomcu smo imeli v nedeljo, 9. septembra „žegen“. Ves teden smo se pripravljali nanj. Gospodinje so pripravljale hiše, kajti ziljski žegen ni kar tako. Traja dva do tri dni in to zahteva temeljite priprave. Fantovska „konta“ se je pogovarjala v gostilni pri Hrepču o štehanju ter o godbi za žegen, katera mora biti pač najboljša. Veste, pri nas imajo kar štiri vasi naenkrat žegen, namreč Drašče, Drevlje, Gorjane in Zahome ter vsaka konta gleda, da prekaša druge s petjem pred cerkvijo in s svojo godbo. Priprave so potekle z uspehom in težko pričakovani žegen je bil tu.

V nedeljo jutraj je šel vsak fant k svoji dečli po pušle, ki mu ga je napravila iz nageljnov, rožmarina, roženkravta in pozlačene preje ter srebrnega miganja. Ob devetih se poda s pesmijo na ustih skozi vas k farni cerkvi. Po končani maši gre konta spet domov na kosilo. Štehovci še enkrat pregledajo svoje konje in opremo, če je vse v redu. Ob dveh popoldne se začne svečano štehanje. Štehovci v ziljskih nošah jahajo k gostilni, kjer se zberejo. Kmalu se začne in vsi z napetostjo zasledujejo potek štehanja. Dečle prineso krancelj za najboljšega štehovca. Težka je borba, a končno je le razbit „fasl“ in zdaj upa vsak tiho na krancelj. Zmagal je Markov Nac ter otvoril prvi rej. Veselo so se zavrteli vsi kontovci s svojimi dečvami — Ziljankami. Prišlo je mlado in staro od blizu in daleč, da prisostvuje temu lepemu dogodku. Tudi naši etnografi so si ogledali štehanje in visoki rej ter pridno fotografirali.

Poleg veselih dogodkov vam moramo povedati tudi žalostno novico iz našega kraja. Zadnjo nedeljo se je poslovil od svojih domačih, od svojega Zahomca Markov Nac. Odločil se je, kot že mnogi Ziljani v preteklosti, da gre v Kanado. Žalostno dejstvo, ki je vsekakor posledica socialnega stanja našega človeka. Nac je bil fant značaja, ki mu je domovina in materina beseda najsvetejša. Posloviti se je moral od matere, od bratov in sester, od svojega dekleta in od vseh prijateljev. Fantovska konta ga je spremljala na vlak in ko je zadonela pesem „Tam kjer teče bistra Zila“ in je žuborela pod nami čudovita Zilja, je bilo Nacu težko pri sreju in vsi smo čutili, da izgubimo vsaj za nekaj časa našega najboljšega prijatelja. Kot zadnji pozdrav mu je zadonela pesem „Njav čez izaro...“ Naša pesem, ki gane človeka ob taki priliki do solza, mu bo stalni spremljevalec na težki poti življenja, kar je tudi sam zagotovil. Ločitev je bila težka, toda upajmo, da ne bo predolga. Vsi Zahomčani želimo našemu Nacu mnogo sreče in uspeha onkraj morja, ter ključemo na svidenje!

Avstrijske žene se zahvaljujejo

Ko je Zveza slovenskih žena na povabilo Rdečega križa Slovenije tudi letos organizirala počitniške akcije koroške slovenske in avstrijske mladine, je kominformistični „Borec“ zaglal krič in vrišč, naj starši nikakor ne pošiljajo svojih otrok v „fašistično“ Jugoslavijo. „Pošiljanje otrok v jugoslovanske kolonije je sad umazane titovske politike“, tako so hoteli zastraševati starše: „počitniške akcije so le sredsvo titovcev za zbliznanje med njimi in avstrijsko reakcijo“, je bilo njihovo geslo. Toda starši tako slovenskih kot tudi avstrijskih otrok se niso zmenili za tako obnemoglo bevskanje kominformovskih agentov, marveč s z veseljem poslali svoje otroke v počitniške domove ob jugoslovanskem Jadranu.

V dveh skupinah je 332 slovenskih in avstrijskih otrok preživelo del svojih počitnic v najlepših krajih ob morju. In 332 otrok, ki so med bivanjem ob morju postali najboljši prijatelji, se je po večtedenskem oddihu vrnilo spet domov, nasmehanih obrazov, zdravi, srečni in zadovoljni. Zadovoljni pa so bili tudi njihovi starši, kar povejo številna zahvalna pisma, ki jih je prejela Zveza slovenskih žena. Tukaj bi navedli samo eno izmed teh zahval, v kateri pravi neka mati iz Celovca:

Tem potom se najpristrčneje zahvaljujem za dragi sprejem in dobro oskrbo moje hčerke Friede v počitniškem domu v Crikvenici. Moja hčerka je zelo dobro okrevala in se zredila za 3 kg. Še vedno je navdušena o morju, o lepi pokrajini in o dobri prehrani, ki je je bila deležna. Tudi vzgojnimi osebam in spremljevalkam izrekam pristrčno zahvalo.

Še enkrat se najlepše zahvaljujem in Vas pozdravljam Vaša hvaležna

M. S.

Ali ni to najboljši odgovor pa vse klevete in laži, h katerim so se zatekli kominformovci v svojem sovraštvu. Več kot 300 otrok so hoteli oškodovati za prekrasne tedne ob južnem morju, toda ni jim uspelo, ker ljudstvo ne naseda več takim prerokom.

PODSINJA VES

V nedeljo, 23. septembra smo ob številni množici žalnih gostov položili na pokopališču v St. Janžu k zadnjemu počitku Kristino Müller, Dobčnico. Komaj 60-letno je zahrbtna bolezen po krajšem bolehanju in po operaciji v celovski bolnišnici iztrgala iz življenja. Naj ji bo lahka domača zemlja, preostalemu možu pa iskreno sožalje!

F. S. Finažgar:

Dekla Ančka

(18. nadaljevanje)

Ančka se je svoje lastne besede ustrašila. Toda izrekla jo je, najtežjo in najprvo. Beseda je udarila mednjo in starše, da je zakravelo troje src. Počakala je in zbirala moči, nato pa začela utemeljevati svoj sklep.

Prišla je polnoč, pri kajzarju Antonu je še gorela luč. Mati je sključeno sedela pri peči, Ančka je ihtela pri mizi, oče je hodil gor in dol po sobi. Stara ura je podrknila. Vsi so molčali. Ura je začela biti na počeni zvonček dvanajst žalostnih, sklanih udarcev. Oče se je ustavil in ozrl na steno.

„Dovolj je tega,“ je izpregovoril hripavo. „Če se mora zgoditi to, če ne odležeš, pojdi! Jaz ti ne branim več. In sedaj mir besedi.“

Oče se je ozrl proti kamni, upognil hrbet pri nizkih podbojih in zaprl za seboj.

Ančka je šla plaho k materi, se stisnila k njej in ji objela kolena.

Nekaj dni po tem večeru je pripeljala Ančkina mati sani samotežnice pred Mokarico.

„Po skrinjo sem prišla,“ je nagovorila Mokarico, ki jo je srečala v veži.

„Po kakšno skrinjo?“ se je zavzela mama.

„Po Ančkinol!“

Tedaj je Mokarica stopila za korak nazaj, si uprla roke v boke in izpregovorila:

„Kaj to pomeni? Kje je dekle?“

Mrko je merila kajžarico od nog do glave.

„Nič več ne bo pri vas. Stran je šla.“

„Takool! Lažnivka, je rekla, da gre v Ljubljano — po opravku. Ne boš, tako se ne hodi stran! Včeraj je bila še tu in danes kar stran! Še so pisane pravice za gospodarje. Nazaj mora, precej!“

Kajžarica je segla po predpasnik in ga počasi dvignila k licu.

„Kako bi nazaj, ko je že na poti v Ameriko!“

Kajžarica si je zakrtila obraz.

Tedaj je Mokarica obstala kakor vkopana. Buljila je oči v jokajočo mater, roke so ji omahile ob bokih in besedice ni mogla izpregovoriti. Šele ko je stopil z dvorišča v vežo Mokar, je kriknila:

„Moj Bog, premisli! Ančka je ušla to noč v Ameriko!“

„Za Janezom?“ je naglo pristavil mož in se tudi začudil.

„Za sabo jo je spravil,“ je razlagala kajžarica.

„I no, saj ste tako želele. Naj gre!“ je odvrnil hladno Mokar in šel mimo žensk v sobo.

„Takile so možkil!“ se je razjela Mokarica za odhajajočim možem in namignila kajžarici v kuhinjo. Tamkaj sta ženi sedli in po dolgem pretehtavanju in odgovarjanju je kajžarica zastavila Mokarici vprašanje:

„Ne zameri, Polona, jaz se celo bojim, da bi jih kaj ne bilo. Ali nisi nič opazila?“

Mokarica je za hip pomislila in rekla:

„Veš kaj, ljuba moja, kako moreš kaj takega vprašati! Ali se je kdaj kaj slišalo o naši hiši? Ali ne pazim nanje, kakor bi bili moji? In na Ančko sem bolj, veliko bolj. In Janez! Zanj roko v ogenj, kadar hočeš. Ne, Mina, tega ti ne pozabim.“

„Hvala Bogu, da je tako. Nikar ne zameri, saj si ti tudi mati! Moj Bog, koliko trpimo z otroki!“

Še in še sta govorili, hlapca sta pa naložila skrinjo na samotežnice. Miha jo je postavil s tako silo na sani, da so se skoraj sesedle. Nato je šel v hlev, divje sunil Lukca izpod nog, zaloputnil vrata in se zaryl na pograd. Obraz je zavil v plahoto, vgriznil z zobmi vanjo in se ves tresel. Drugi so se zbrali v kuhinji, govorili spočetka samo z vzkliki, potem pa začeli vsi hkrati opravljati, da je bila beseda besedi v napotje.

Mokarica je šla v hišo, koder je hodil on mrčez in slabe volje gor in dol.

Sedla je na vogel mize in podprla glavo:

„Da nam to naredi, nehvaležnica!“

Kakor sama pri sebi je začela polglasno pre-mišljevat.

„Prav ima,“ se je oglašil nenadoma mož.

„Prav? Seveda, vsak že dobi pri vas — možkih — potuhol!“

„Potuhol? Tako? Kdo pa ju je ženil in tiščal vkup, če ne ti? Če ni bila to potuha, potem ne vem, kaj bi bila!“

„Tako? Sedaj naj bom jaz vsega kriva! To je grdo, da veš.“

Mokarica se je začela jeziti, on ji pa ni dal ne besede ne obraza. Gor in dol je hodil in brundal predse nerazločne besede.

XVI.

Ko je Ančkina mati vlekla skrinjo proti domu, so jo ustavljali ljudje in jo izpraševali. Ni lagala. Kratko je odgovarjala in hitela sključena po poti ter puščala ljudi, ki so od začudenja obstajali, na cesti. In srečal je sosed sosed, dekle dekleta. Od ust do ust, od hiše do hiše je tekla novica. Še isti večer je vedelo pol fare, da je Ančka ušla v Ameriko. Ob okajenih lučih so zvečer sodili in obsojali:

„Ho, kakor tatica je izginila!“

„In taka bogomoljka!“

„Pa iz Marijine družbe.“

„Je lisica! Za njim je šla, da se ji ne izmaliči.“

„Oj navihanka!“

Velemesto se pogreza

Mexico, glavno mesto Mehike, ki šteje 2,5 milijona prebivalcev, ima svoje temelje v močvirnem jezeru. Gotovo niso ti ljudje povprečno nič hujši vodopivci, kot so prebivalci drugih velemest toplih krajev. In vendar si meščani Mexica kličejo nesrečo, kadar pijejo vodo!

V Mehiki je na splošno malo padavin in malo pitne vode. Ker je staro naselje Aztekov hitro narastlo, je bila mestna uprava prisiljena črpati vodo za prebivalstvo iz blatnega jezera, na katerem je mesto zgrajeno. Že leta 1936 je svari mehiki inženir Cuevas pred posledicami črpanja večjih količin vode izpod mesta. Predvideval je, da se bo zaradi tega znižala gladina jezera, kar bo povzročilo prelom kanalizacije in preprečilo odtok greznice vode iz mesta. Toda mestni očetje strokovnjaku tedaj niso hoteli verjeti.

Sedaj pa so upravitelji velemesta silno zaskrbljeni, ker so se znatni deli mestne kanalizacije pogrezni in je nujno potrebno položiti globlje ves mestni cevni sistem za dovažanje vode. Nesrečo pa je mogoče zadržati samo s prenehanjem nadaljnega črpanja vode iz blatnega jezera in nabaviti pitno vodo iz drugih virov. Danes je ta rešitev še daleč, kajti veliki izviri pitne vode so zelo oddaljeni od mesta in stroški za izvedbo takega načrta so visoki.

Po sončnih in vročih ulicah ob vzhodu 5.452 m visoke gore Popocatepeti teče življenje mesta svojo pot naprej in ljudske množice se po njih podijo za vsakdanjimi svojimi posli skoro brezbrizno. Mar zakoni sredotežne sile ne veljajo več za stavbe tega mesta? Nekdaj vodoravne črte strešnih slemen in pročelnih robov so postale valovite pri stavbah nekaterih starejših ulic. Prav tako so valoviti nekdanji vodoravni robovi oken in balkonov. Zvoniki lurdске cerkve štrlijo v nebo po strani; na vrhu so se naglani za cel meter. Palača lepih umetnosti se je od leta 1910 pogreznila za več kot 4 m. Druge stavbe so se kar dvignile iznad tal. Temelji spomenika neodvisnosti že molijo nad meter iznad cestnega tlaka. Tla Mexica so se začela v zadnjem času pregibati. Tanka zemeljska plast iznad 100 m globokega blatnega jezera ne more več nositi ogromnega in stalno pritiskajočega bremena velemesta.

Črpanje vode iz jezera je povzročilo naglo nižanje gladine. Vendar ni to edini vzrok grozeče katastrofe. Azteki so že vedeli, da je dolina obdana od vulkanskega gorovja in da obstaja pod dolinskim tlom blatno jezero. Imenovali so ga „Jaboncillo“ (t. j. milu podoban) in za zgraditev svojega kamnitega templja so zabijali v globino močne lesene temelje. Španci so leta 1521 osvojili glavno mesto Aztekov in so prevzeli tudi njihov način gradnje. Ta način se je ohranil skozi stoletja, ne da bi se bila zgodila kaka posebna nesreča.

Mehikansko glavno mesto se je medtem vedno bolj širilo. Ogromna teža obširnega naselja pritiska stalno na negotove temelje. Pri vrtanju teh so dognali, da sestoji jezero

iz mešanice 93% vode in 7% pepela, v kateri ležijo le posamič in v različni globini plasti ilovice in peščenega proda. Zaradi tega se je zdelo nemogoče graditi na taki podlagi velike kamnite zgradbe. Inženir Cuevas je rešil tudi to vprašanje. Nebotičnike gradi namreč kot nekake plavajoče otoke. Takšna čudežna zgradba je nebotičnik za državno loterijo. Tri ogromne železobetonske tanke ali rezervoarje so pogrezni v močvirje in na njih zgradili nebotičnik, ki ga lahko naravnajo v vodoravni in navpični smeri. Kadar se zgradba nekoliko nagne na eno stran, tedaj napolnijo tank na nasprotni strani z vodo. Teža tlači to stran v globino in nebotičnik se zravna. Kadar se zgradba zaradi velike prisotnosti ljudi v njej n. pr. ob kon-

gresu, začena pogrezati za nekaj cm, tedaj izčrpajo iz tankov primerno količino vode in palača se spet dvigne. Naprava tankov ima na obeh straneh po 5.000 kub. m prostornine (50.000 hl). Po teh načelih so doslej zgradili že več nebotičnikov, ki jim ne preti več nevarnost, da bi se pogrezni. Ostala poslopja pa so stalno ogrožena. Nikakor ni mogoče prevideti, kakšen konec bo še imel ta razvoj.

Pri večkratnem merjenju, opirajoče se na okoliške hribe, je bilo dognano, da se je Mexico znižalo v zadnjih 40 letih za cele 3 do 4 m. Novejša preiskovanja so ugotovila, da se v poslednji dobi velemesto niža z neverjetno večjo naglico kot prej. Na nekaterih mestih doseže to nižanje letno tudi 30 m.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sreda, 26. september:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 8.15 Kaj kuham danes? — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila — Za ženo-gospodinjstvo — Za kmeta — 17.10 Popoldanski koncert.

Četrtek, 27. september:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 7.15 Pestra godba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 do 15.00 Poročila — Oddaja za mladino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Kmečka oddaja — 22.15 Pesem v mesečini.

Petek, 28. september:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Za podeželsko ženo — 11.20 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.00 Opoldanski koncert — 14.30 do 15.00 Poročila — Komentarji — Sodobna vprašanja — 16.00 Pevska ura — 16.20 Za mladino — 17.10 Popoldanski koncert.

Sobota, 29. september:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 7.15 Pestra glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.00 do 9.30 Iz slovenske literarne zakladnice — 9.30 Pozdrav zate — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.15 Kulturni tedenski pregled — 17.10 Zanimivosti iz Avstrije — 18.30 do 18.55 Zvočna igra — 22.15 Nočna glasba.

RADIO SLOVENIJA

Sreda, 26. september:

5.25 Veseli zvoki — 6.15 Slovenske narodne in umetne pesmi — 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva — 13.20 Igra Kmečki trio, vmes poje slovenske narodne in umetne pesmi kvintet „Niko Štritof“ — 14.00 Zdravstveni nasveti — 14.40 Polke in mazurke — 17.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 18.25 Novi gospodarski ukrepi in življenjski standard — 19.15 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 19.40 Dr. ing. Maks Samec: Pot do jugoslovanskega koka.

Četrtek, 27. september:

5.25 Valčki in polke — 6.15 Lahek jutranji spored — 13.00 Gospodinski nasveti — 13.10 Zeleni ste — poslušajte! — 14.13 Ob 120-letnici Lev. stikovega rojstva — 14.30 Melodije iz znanih filmov — 18.20 Pogovor s pionirji — 18.30 Ljudska pesem skozi stoletja (koroške pesmi s komentarjem) — 20.00 Domače aktualnosti — 21.00 Žene v življenju velikih umetnikov — 22.30 Za ples igrajo znani orkestri.

Petek, 28. september:

5.25 Pesmi borbe in dela — 6.15 Pisan glasbeni spored, vmes gospodinski nasveti — 13.00 Pester spored slovenske narodne vokalne in instrumentalne glasbe — 14.15 Prof. dr. Janez Milčinski: Krvne preiskave v sodni medicini — 18.00 Pisan spored izvaja na harmoniki Avgust Stanko — 18.15 Iz življenja enot J. A. — 18.30 Koncert orkestra Radia Ljubljana — 19.15 Zeleni ste — poslušajte! — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled Egona Tomca — 20.15 Skladbe jugoslovanskih skladateljev — 21.00 Humor in satira Franca Levstika.

SPORT-TOTO

Kdor je tako tipal, je pravilno tipal:

Avstrija — Nemčija	0 : 2	2
Nemčija B — Avstrija B	1 : 1	x
Nižja Avstr. — Solnograška	2 : 3	2
SK Kufstein — Innsbrucker AC	0 : 0	x
Aston Villa — Liverpool	2 : 0	1
Burnley — Bolton Wanderers	1 : 3	2
Manchester City — Arsenal	0 : 2	2
Preston — Stoke City	2 : 0	1
Sunderland — Portsmouth	3 : 1	1
Tottenham Hotspur — Manch. United	2 : 0	1
Wolverhampton Wander. — Chelsea	5 : 3	1
Le Havre — Reims	4 : 2	1

ZADETKI 4. RUNDE

2 „12“ po 140.277 šilingov,
77 „11“ po 3.642 šilingov,
1134 „10“ po 247 šilingov.

Drugi dan je Ančka obolela. Z njo vred so oboleli drugi. Vsa topa je ležala in prosila Boga, naj ji dodeli samo še to, da vidi Janeza, da ga pozdravi in mu pove, kako neizmer-

V prihodnji številki našega lista pričnemo objavljati novi podlistek, Sketovo povest iz turških časov

Miklova Zala

Spet bodo zaživel pred našimi očmi značaji starega Serajnika, Zale in Mirkota, značaji zvestobe do rodne zemlje in materinega jezika, značaji neomajne vere v boljšo bodočnost. Spoznali pa bomo tudi zlobo, sovraštvo in laž, nad katerimi pa končno zmaga le resnica, ljubezen in zvestoba.

no je trpela. Potem naj se zgodi božja volja. Toda odleglo je njej in odleglo drugim. Morje je šumelo, razdalja se je krajšala, vseh misli so bile že v Ameriki. New York. Po barki je začelo vrveti. Vse je prešinilo hrepenenje in življenje. Krik pomorščakov je

donel s posebnim glasom, k barki so zategnili brod, ki je vso trudno množico prepeljal v velikansko poslopje na otok. Kričeči slugi so jih delili v oddelke in zaklepli kot nevarno zver v železne kletke. Vsa množica kakor brez volje, nič ljudi, samo živo blago, ki ga pehajo za to plačani služabniki od hodnika do hodnika, od stopnic do stopnic. Prišli so zdravniki. Ančki je utripalo srce. V blede lice ji je zaplula rdečica. Pogledala je po sebi. Obleka ji je bila od vožnje posvaljkana. Ko je prišla na vrsto, sta se zdravnika spogledala. Nekdo jo je prijel za komolec in jo potegnil iz vrste. Zdravnik je pokazal s prstom v posebno sobo.

Ančki so se šibila kolena. Ključ v vratih je zaškrtnil in ostala je sama.

Zakaj?

To vprašanje je stopilo prednjo. Domišljija ji je slikala grozo prodanih deklet, kakor je čula v domovini, ura se ji je zdela večnost, skoz okno je zrla na suho zemljo, duša je kričala za pomoč.

Ključ v vratih je zaškrtnil, vstopil je zdravnik. Pregledal jo je, kakor velela postava, nato je spet odšel.

Kmalu pa se je vrnil zdravnik in z njim človek, ki je govoril jezik, da ga je Ančka razumela.

„Vi ne smete v Ameriko!“

Ančka je prebledela in črno se ji je storilo pred očmi.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 28. septembra do 1. oktobra:
„Gabilan“ (barvni film)

Peterhof

Od 28. septembra do 1. oktobra:
„Straße ohne Namen“
Dne 30. septembra ob 10.00. in 14.00. uri pravljicne predstave:
„Schneewittchen und die sieben Zwerge“

KRIVA VRBA

Od 26. do 27. septembra:
„Der schwarze Spiegel“
Od 29. do 30. septembra:
„Nachtwache“

VELIKOVEC

Od 26. do 27. septembra:
„Im Netz der Spionin“

VRBA

Od 26. do 27. septembra:
„Die Freunde meiner Frau“
Od 28. do 30. septembra:
„Achtung! Atomspione!“

Električni nos

V silovitem napredku tehnike zadnjih desetletij so znanstveniki in tehniki izumili celo vrsto tehničnih aparatov, ki nadomeščajo skoraj vse človeške funkcije, mnogi od teh pa jih po točnosti in občutljivosti celo daleč prekašajo.

Mnogi stroji nadomeščajo s svojo veliko silo delo mišic, fotocelica je občutljivejša od očesa, megafon nadomešča slabe glasilke, mikrofoni je na primer občutljivejši od ušesa itd. Sedaj pa so inženirji sestavili novo napravo, ki ima svojstva človeškega vonja, je zelo občutljiva in zaznava specifične vonje in dime, pri nevarnih množinah pa daje tudi signal. Njena uporabnost bo izrednega pomena za industrijo in druge veje človeške dejavnosti, v tovarnah, laboratorijih, bolnicah itd. „Električni nos“ bo lahko opozoril na življenjsko nevarne pare, pline in dime.

Strojček je skonstruiran po principu elektrone, ki zaznava vsak večji pojav jonov v zraku. Emisija jonov pa se poveča tedaj, če je žareča elektronska žica v atmosferi halogenih elementov: klor, joda, broma, fluora in nekaterih drugih elementov, posebno kloroforna in freona.

Praktični nasveti

Pepel iz bukovnega lesa se lahko s prdom uporabi za lug, ki se dobro obnese pri zelo umazanem perilu. Dobro presejan pepel premoga je izvrstno čistilo za predmete iz jekla. Z mokro cunjjo nanese pepel na predmete ter jih potem dobro odrgnemo. Tudi začetek rje odstrani.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

„Nič ni vredna!“

Ančka vsega tega ni slišala in ni spoznala, kako malo besedi je bilo govorenih v njeno obrambo. Domovina se ji je pogrezala v noč, pokale so vezi, bolelo je, ali njene misli in njeno hrepenenje je bežalo pred vlakom, koprnelo čez morje in segalo v roke Janezu.

Sedela je stisnjena v kotu voza, ob njej je bila nevesela družba izseljencev. Kolesa pod njo so udarjala ob tračnice, voz se je nagibal, mimo oken so bežale vasi, tekla polja in ginile gore. Na kolodvorih hrup ljudi, nerazumljiva govornica, hropenje in žvižgi vlakov. Kakor živino so pehali izseljence. Agentje so mahali z rokami, jih sprevaljali v gručinah in zapirali v smrdljive čakalnice, kjer so polegali po tleh in imeli za vzglavje popotne cule, matere pa so čepeče z dojenčkji v naročju, ki so jokali in tipali z drobnimi ročicami po hrani.

Hamburg.

Pred trudno Ančko se je svetilo morje. Ladije so se gugale na njem. Žerjavi so škripali pod tovari, verige so se napanjale, iz dimnikov se je kadilo. Gneča je naraščala, zbor izseljencev se je množil. V vseh očeh lakota po kruhu, v vseh srcih bolečina. Nihče ni govoril in če je izpregovoril, ga Ančka ni razumela. Dolga vrsta se je vila proti pristanišču. Vsakdo je bil sključen pod težo prtljage. V medkrovju je zadišalo po potu, po žganju in slanini. Barka se je začela sresati, vreteno je štopotalo, na bregu so ljudje dvignili robce in klobuke. Nekateri pa barki so glasno ihteli. Rilec parnika je začel rezati valove.

„Zakaj ne? Saj imam pravice, imam denar.“

Iz nedrj je potegnila zavitek bankovcev.

„Ne smete, ker ste taka!“

Pokazal je s prstom nanjo.

„Kaj boste naredili z menoj?“

„Vrnemo vas. Barka odplove še danes. Pojdite za nama!“

Ko se je Ančka prebudila iz odrevenele nezavesti, je parnik že plul proti Evropi. Brez krvi v licih, brez misli v glavi je topo ležala in čutila samo eno čustvo: „Razgrni se, morje, in pokrij mene in moj greh!“

Pri kajzarju Antonu so molili večerno molitev. Skoz okno je bilo slišati očetov glas, ki je ponavljal: „Kateri je za nas križan bil.“

Tedaj je nekdo potrkal. Vsi so obmolknili. Potrkalo je še enkrat. Oče je šel odpirat. Mati in otroci so gledali proti vratom. V veži je zastokal Anton: „Kristus Nazarenski!“ Tedaj se je med podboji pojavila — Ančka.

Mati je kriknila, sestrice so ostrmele, skoz duri je vsa blede stopila Ančka in obstala sredi sobe. Oče je stopil med podboje, materino oko je počivalo na hčeri, se širilo od groznega spoznanja, ustnice so se razpirale, dokler ni strasnega molka presekal klic: „Hči, kaj si storila!“

Ančka se je zgrudila materi k nogam, dvignila roke in zaječala:

„Mati, moja mati, odpustite!“

(Konec.)